

**Seat
No.**

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester-I) (Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introduction to Museology (DIM101)**

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

16

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- a)** Agricultural museum
- b)** Maritime museum
- c)** Scope of museum
- d)** The role of curator in museum
- e)** Definition of museum
- f)** History museum

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

a) National museum, Delhi, write in brief.
b) Indian museum, Kolkata, write in brief.
c) Discuss the archaeological museum.
d) Explain the visitor's facilities.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 16

a) Describe the Indira Gandhi Rashtriya Manav Sangrahalay, Bhopal (IGRMS).

OR

b) Discuss the social & economical importance of museum.

Q.5 Describe the history of Museology in India. 16

Seat No.	
---------------------	--

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025**

Display Techniques and Exhibition Principles (DIM102)

Day & Date: Friday, 31-10-2025

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

16

- 1) 'Reconstruction of a Tribal house' is: ____.
a) Thematic exhibition   b) Ecological exhibition
c) Systematic exhibition   d) Historical exhibition

- 2) The range of visible radiation is between ____.
a) 300 nm to 400 nm   b) 400 nm to 700 nm
c) 500 nm to 600 nm   d) 600 nm to 800 nm

- 3) In the following activity, which is not an In-house or Intra-Mural activity of the museum ____.
a) Gallery talks   b) Recreation
c) Exhibition   d) Thematic activity

- 4) ____ term is used for Gallery guide.
a) Taxidermist   b) Conservator
c) Accessionist   d) Docent

- 5) The purpose of air-conditioning is ____.
a) To control temperature and humidity
b) Ventilation
c) Air filtration
d) All of the above

- 6) The book entitled 'Sangrahalaya Shastra' is written by ____.
a) R. S. Gupte   b) K. D. Vishwas
c) Dr. Sanjay Jain   d) Dr. Raghunath Borkar

- 7) Mobile exhibition is also referred to as ____.
a) Temporary Exhibition   b) Permanent Exhibition
c) Primary Exhibition   d) Secondary Exhibition

- 8) Business goals of an exhibition can include ____.
a) Attracting more people to Museum
b) Image building & Fund generation
c) Arousing aesthetic responses
d) A & B

d) Chronological exhibition   iv) Three dimensional scene in which figures or stuffed wildlife is arranged in naturalistic setting against a painted background

Codes:

- (a) (b) (c) (d)
- a) (iii) (iv) (i) (ii)
- b) (iii) (ii) (i) (iv)
- c) (ii) (iv) (iii) (i)
- d) (i) (iv) (iii) (ii)

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- a) Storage design
- b) Climate control
- c) Importance of security
- d) Dioramas
- e) Gallery arrangements
- f) Types of lights in museum

Q.3 Answer the Following Questions. (Any Two)

16

- a) How will you prepare labels for miniature paintings?
- b) Briefly talk about functions of Curator.
- c) Write the importance of Museum exhibitions.
- d) Discuss the new techniques of display of sculptural remains.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

16

- a) How do different lighting techniques impact the display of artifacts?
OR
- b) Discuss the use of hands on activities, multimedia displays & immersive environments.

Q.5 Answer the following question in detail.

16

What are the notable examples of innovative Museum Architecture including design & functionality?

Seat No.	
---------------------	--

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester-I) (Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025:
Preservation of Museum objects (DIM103)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**16**

1) Match the statements in List-I with dates in List-II

List -I	List-II
a) Beginning of public museums	i) Third century B.C.
b) Alexandria Mouseion founded	ii) 15th Century
c) Development of galleria	iii) 16th Century
d) Origin of some great art Collections	iv) 17th Century
Codes:	
(a)(b) (c) (d)	
a) (iv) (iii) (i) (ii)	b) (i) (iii) (iv) (ii)
c) (ii) (iv) (i) (iii)	d) (iv) (i) (iii) (ii)

2) Assertion (A): A museum must accept all gifts.

Reason (R): It enriches collections without involving any cost.

a) (A) is right but (R) is wrong   b) (A) is wrong but (R) is right
c) Both (A) and (R) are right   d) Both (A) and (R) are wrong

3) Assertion (A): Collection is only as important as its documentation.

Reason (R): Without relevant information collection is meaningless.

a) (A) is right, but (R) is wrong.   b) (A) is wrong, but (R) is right.
c) Both (A) and (R) are right.   d) Both (A) and (R) are wrong.

4) Assertion (A): Never lift heavy pieces of furniture. Always drag them.

Reason (R): Weight of furniture can cause back sprain, safety of furniture is not a concern.

a) (A) is right, but (R) is wrong.   b) (A) is wrong, but (R) is right.
c) Both (A) and (R) are right.   d) Both (A) and (R) are wrong.

5) Assertion (A): In museum exhibitions an object poorly seen is partially wasted

Reason (R): Visitors, young and old, get a visual satisfaction by seeing small details and visual qualities of the objects

a) (A) is right but (R) is wrong   b) (A) is wrong but (R) is write
c) Both (A) and (R) are right   d) Both (A) and (R) are wrong

6) Assertion (A): Conservators prefer to use Tartaric Acid or Citric Acid instead of Imli (Tamarind) or Lemon
Reason (R): Imli (Tamarind) and Lemon do not contain acid
a) (A) is right but (R) is wrong b) (A) is wrong but (R) is right
c) Both (A) and (R) are right d) Both (A) and (R) are wrong

7) Assertion (A): Naphthalene balls are kept on upper side of showcases.
Reason (R): They are not visible to visitors.
a) (A) is right, but (R) is wrong. b) (A) is wrong, but (R) is right.
c) Both (A) and (R) are right. d) Both (A) and (R) are wrong.

8) Assertion (A): Fibre optic lighting is recommended for display lighting, particularly in exhibition cases.
Reason (R): Fibres conduct infrared or ultraviolet light and do not cause heat built up within the case
a) (A) is right, but (R) is wrong. b) (A) is wrong, but (R) is right.
c) Both (A) and (R) are wrong. d) Both (A) and (R) are right.

9) Assertion (A): Handle more than one object at a time using both the hands.
Reason (R): More objects can be moved in less time.
a) (A) is right and (R) is wrong. b) (A) is wrong, but (R) is right.
c) Both (A) and (R) are wrong. d) Both (A) and (R) are right.

10) Arrange the following in chronological order
a) Hummayun Tomb b) Qutub Minar
c) Lodhi Tomb d) Lal Quila
A) (a), (b), (c), (d) B) (b), (c), (d), (a)
C) (b), (c), (a), (d) D) (d), (a), (b), (c)

11) Arrange the steps of Taxidermy in sequence
a) De-fattening b) Skinning
c) Preparing Mennequin d) Mounting
A) (d), (c), (a), (b) B) (a), (d), (b), (c)
C) (b), (a), (c), (d) D) (a), (b), (c), (d)

12) Put the directors of National Museum in chronological order
a) C. Shivarama Murti b) L. P. Sihare
c) Grace Morley d) N. R. Banerjee
A) (c), (b), (d), (a) B) (c), (a), (d), (b)
C) (b), (d), (c), (a) D) (c), (a), (b), (d)

13) Arrange them in cultural sequence
a) Mesolithic b) Chalcolithic
c) Palaeolithic d) Neolithic
A) (c), (a), (d), (b) B) (a), (c), (b), (d)
C) (d), (b), (a), (c) D) (b), (c), (d), (a)

14) Arrange the following steps for organising an exhibition in the correct order:

a) Summative evaluation	b) Selecting objects
c) Writing the story	d) Writing labels
A) (d), (a), (c), (b)	B) (b), (c), (a), (d)
C) (c), (b), (d), (a)	D) (a), (c), (d), (b)

15) Proper storage facilities includes

a) Solander boxes	b) Retractable frames
c) Filing cabinets	d) Shelves
A) (b), (c) and (d)	B) (a), (b) and (d)
C) (a), (b), (c) and (d)	D) (a), (c) and (d)

16) Silicious material includes:

a) Glass	b) Asphalt
c) Terracotta	d) Porcelain
A) (b), (c) and (d)	B) (a), (b), (c) and (d)
C) (a), (b) and (d)	D) (a), (c) and (d)

Q.2 Write short answers. (Any Four) 16

- a) What are some examples of tangible cultural heritage?
- b) What are some examples of intangible cultural heritage?
- c) What are some of the threats to Cultural Heritage?
- d) Why is Cultural Heritage Preservation Important?
- e) Causes of deterioration of wood objects.
- f) State Relative Humidity (RH).

Q.3 Write Short Answers/Short Notes (Any Two) 16

- a) Explain the technique of preserving miniature paintings?
- b) Discuss the methods of preserving different inorganic material.
- c) Explain the types of antiquities.
- d) What is the difference between restoration and preservation?

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 16

- a) What are curatorial responsibilities in preservation & conservation?
OR
- b) What are some of the international organizations involved in Cultural Heritage Preservation?

Q.5 Write long answer. 16

What is the meaning of Preservation? Describe the Preservation Challenges for India's Monuments.

**Seat
No.**

Set P

P.G. Diploma in Museology (Semester - II) (New) (CBCS)
Examination: October/November - 2025
Principal & Laws for Museum (DIM201)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

16

1) Which international body provides a standard definition of a museum?

- a) UNESCO
- b) ICOM
- c) ICCROM
- d) UNHCR

2) The Antiquities and Art Treasures Act in India was enacted in _____.
a) 1951
b) 1962
c) 1972
d) 1992

3) The primary objective of a museum is to _____.
a) Sell artifacts
b) Collect and preserve heritage
c) Organize cultural fairs
d) Advertise tourism

4) Which of the following is a major function of a museum?
a) Urban planning
b) Judicial inquiry
c) Documentation
d) Taxation

5) Provenance refers to _____.
a) The physical condition of an object
b) The size and material of an artifact
c) The history of ownership of an object
d) The monetary value of a painting

6) The ICOM Code of Ethics guides museums on _____.
a) Tourism promotion
b) Ethical collection and care of objects
c) International trade rules
d) Urban development

7) Which law in India deals with ancient monuments and archaeological sites?
a) Indian Penal Code
b) Forest Conservation Act
c) Ancient Monuments and Archaeological Sites and Remains Act, 1958
d) Companies Act

8) UNESCO 1970 Convention addresses: _____.
a) Maritime heritage
b) Education standards
c) Illicit trafficking of cultural property
d) Patent rights

9) Which ministry governs national museums in India?
a) Ministry of External Affairs   b) Ministry of Culture
c) Ministry of Education   d) Ministry of Commerce

10) The Indian Treasure Trove Act was passed in: _____.
a) 1905   b) 1935
c) 1878   d) 1958

11) What does restitution mean in the context of museums?
a) Restoring buildings
b) Returning artifacts to their country of origin
c) Displaying new exhibits
d) Renovating galleries

12) Which of the following is *not* a type of museum?
a) Art Museum   b) History Museum
c) Science Museum   d) Military Barrack

13) Which of the following supports conservation training internationally?
a) INTACH   b) ICCROM
c) FAO   d) WHO

14) Museums are legally obligated to _____.
a) Display all collections to the public
b) Document and care for collections ethically and responsibly
c) Conduct auctions
d) Replace artifacts every year

15) Intellectual Property Rights (IPR) in museums relate to _____.
a) Land rights
b) Visitor management
c) Ownership of digital and visual content
d) Climate control systems

16) Which Indian institute offers post-graduate studies in museology?
a) National Gallery of Modern Art
b) National Archives of India
c) National Museum Institute
d) Nehru Memorial Museum

Q.2 Write short notes. (Any Four) 16

- a) Define a museum according to the ICOM (International Council of Museums).
- b) List five key functions of a modern museum.
- c) Briefly explain the term "collection management."
- d) Mention three national laws in India that pertain to museum practices.
- e) Write a short note on the ethical responsibilities of museum professionals.
- f) Discuss the basic principles that guide the administration of museums.

Q.3 Write short answers. (Any Two) 16

- a) Explain the role of museums in preserving intangible cultural heritage.
- b) Describe the significance of the Antiquities and Art Treasures Act, 1972.
- c) What is the importance of provenance research in museum acquisitions?
- d) Discuss the concept of "museum ethics" with reference to repatriation cases.

Q.4 Write long answer of the following. (Any One) 16

- a) How do museums ensure the security and insurance of their collections?

OR

- b) What are the ethical responsibilities of a museum curator?

Q.5 Write long answer of the following. 16

Critically examine the principles and laws that govern the functioning of museums in India. Discuss with relevant legal provisions and case studies.

Seat No.	
---------------------	--

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester-II) (New) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Methodology in Museology (DIM202)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

16

- 1) The problem of the conservation of historical monuments requires: ___.
  - a) An understanding of the deterioration process.
  - b) An accurate study of the many environmental agents.
  - c) An accurate assumption of effects of rainwater.
  - d) An understanding of the effects caused by the chemico-physical action of pollutants

- 2) The main weathering processes of the monument are caused due to the deposition of _____ on the surface of the monument.
  - a) Gypsum and calcite with carbonaceous particles
  - b) The heat wave and the fluxes of moisture and energy
  - c) Pollutants which weaken the art work
  - d) The combined action of rainwater and atmospheric pollutants

- 3) Which one is the most popular communication technique followed by museums.

a) Audio-visual technique	b) Guide Lecturer
c) Booklet	d) Labelling

- 4) Ancient Monuments Preservation Act was enacted in _____.

a) 1904	b) 1910
c) 1916	d) 1958

- 5) The link between an object and all associated information is _____.

a) Serial Number	b) Accession Number
c) Accession Register	d) Index Card

- 6) Study of Fossil is called _____.

a) Geology	b) Paleontology
c) Geography	d) Mineralogy

- 7) Air-conditioning system in collection stores should be on _____.

a) During working hours only	b) During night time only
c) As and when required	d) Round the clock

8) Benzene is used in _____.
a) Wet preservation   b) Killing insects
c) Deacidifying paper   d) Removal of stains

9) Which of the following metals is most vulnerable to corrosion?
a) Iron   b) Bronze
c) Gold   d) Silver

10) After absorption of moisture colour of silica gel becomes _____.
a) Blue   b) Pink
c) Black   d) Yellow

11) Foxing occurs in _____.
a) Palm leaf manuscripts   b) Parchment
c) Copper objects   d) Paper

12) Which dynasty is famous for its Bronze objects?
a) Chola   b) Pallava
c) Hoysala   d) Kadamba

13) _____ is an alloy of copper and tin.
a) Gold   b) Iron
c) Bronze   d) Silver

14) Paradichlorobenzene is a volatile solid that _____.
a) Kills insects in a sealed container.
b) Kills larvae in a sealed container.
c) Kills eggs in a sealed container.
d) Kills fungus

15) The instrument used to measure the relative humidity is called _____.
a) Thermometer   b) Lux meter
c) Hygrometer   d) Photometer

16) The main environmental factor responsible for the deterioration of metal is _____.
a) Temperature   b) Relative Humidity
c) Light   d) Air Pollution

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) Finance officer of Museum
- b) Art Purchase Committee
- c) Acquisition of Donation Antiquities.
- d) Taxidermist
- e) Museum Building and other Staff
- f) Exhibit designer of museum.

Q.3 Write Short Answers/ Short Notes. (Any Two)

16

a) Suggest die suitable Colom for a general accession Register.
b) What measures should be adopted by in a museum to attract different types of visitors.

- c)** Write about manifold use of computer in museum services.
- d)** Write detailed information about museum security guards

Q.4 Write the detail answer. (Any One) 16

- a)** Elaborate the work of different committees for museum.

OR

- b)** Discuss the importance of Museum Finance.

Q.5 Write long answer. 16

Describe the various documentation methods for museum.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

P.G. Diploma in Museology (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५

Introduction to Museology (PGDIM101)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) नवी दिल्लीतील राष्ट्रीय संग्रहालयाची स्थापना केव्हा झाली?

अ) १९४५	ब) १९४९
क) १९५२	ड) १९६०
- २) कोलकाता येथील भारतीय संग्रहालयाची स्थापना कोणी केली?

अ) एशियाटिक सोसायटी ऑफ बंगाल	ब) भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण
क) भारत सरकार	ड) ब्रिटिश संग्रहालय
- ३) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय पूर्वी या नावाने ओळखले जात असे?

अ) प्रिन्स ऑफ वेल्स संग्रहालय	ब) व्हिक्टोरिया संग्रहालय
क) अल्बर्ट संग्रहालय	ड) गेटवे संग्रहालय
- ४) सालारजंग संग्रहालय यासाठी प्रसिद्ध आहे?

अ) चित्रे आणि घड्याळे	ब) शस्त्रे
क) शिल्पे	ड) कापड
- ५) राजा दिनकर केळकर संग्रहालय त्याच्या संग्रहासाठी ओळखले जाते?

अ) भारतीय कला आणि दैनंदिन वापराच्या वस्तू	ब) शस्त्रे
क) नाणी	ड) लघुचित्रे

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

۲۲

अ) संग्रहालय या शब्दाची व्याख्या करा.

ब) मालकीच्या आधारावर संग्रहालयांचे प्रकार सांगा.

क) संग्रहालयाची मूलभूत कार्ये कोणती आहेत?

ड) संग्रहालयांमध्ये जतन करण्याचे महत्त्व काय आहे?

इ) संग्रहालयांच्या सामाजिक महत्त्वावर एक टीप लिहा.

ई) संग्रहालयाची सांस्कृतिक भूमिका काय आहे?

प्र.३	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	१२
	अ) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई	
	ब) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मानव संग्रहालय, भोपाल	
	क) संग्रहांवर आधारित संग्रहालयांचे वर्गीकरण करा.	
	ड) पर्यटन आणि अर्थव्यवस्थेत संग्रहालयांची भूमिका सांगा.	
प्र.४	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)	१२
	अ) आयकॉमनुसार संग्रहालयांची व्याख्या, उद्दिष्टे आणि व्याप्ती यांची सविस्तर चर्चा करा.	
	किंवा	
	ब) भारतातील निवडक संग्रहालयांचा इतिहास, संग्रह आणि वारसा जतन करण्यातील योगदान याचे मूल्यांकन करा.	
प्र.५	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.	१२
	संग्रहालयाच्या मूलभूत कार्याचे विश्लेषण करा आणि त्यांचे सांस्कृतिक, सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.	

**Seat
No.**

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester - I) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Introduction to Museology (PGDIM101)**

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a)** Define the term Museum.
- b)** State the types of museums based on ownership.
- c)** What are the basic functions of a museum?
- d)** What is the significance of preservation in museums?
- e)** Write a note on the social importance of museums.
- f)** What is the cultural role of a museum?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

12

- a) Chhatrapati Shivaji Maharaj Vastu Sangrahalaya, Mumbai
- b) Indira Gandhi Rashtriya Manav Sangrahalaya, Bhopal
- c) Classification of museums based on collections
- d) Role of museums in tourism and economy

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

12

a) Discuss in detail the definition, aims, and scope of museums as per ICOM.

OR

b) Write an evaluative note on selected museums in India their history, collections, and contribution to the preservation of heritage.

Q.5 Answer the following question in detail.

12

Analyse the basic functions of a museum and explain their cultural, social, economic, and educational importance.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

P.G. Diploma in Museology (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५

Principles & Laws for Museum (PGDIM102)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) ट्रेझर ट्रोक्ह कायदा —— यांच्या कारकिर्दीत अस्तित्वात आला.

अ) लॉर्ड मेयो	ब) लॉर्ड लिटन
क) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस	ड) लॉर्ड कर्झन
- २) म्युझियम असोसिएशन ऑफ इंडियाचे मुख्यालय —— येथे आहे.

अ) लखनौ	ब) नोएडा
क) भोपाल	ड) नवी दिल्ली
- ३) —— हे संग्रहायल मानके म्हणून ओळखले जातात.

अ) सार्वजनिक विश्वास आणि जबाबदारी	ब) संग्रह व्यवस्थापन
क) ध्येय आणि नियोजन शिक्षण	ड) हे सर्वे
- ४) पुरातत्व स्थळ आणि अवशेष म्हणजे असे कोणतेही क्षेत्र ज्यामध्ये ऐतिहासिक किंवा पुरातत्वीय महत्वाचे अवशेष आहेत जे कमीत कमी —— वर्षापासून अस्तित्वात आहेत.

अ) शंभर	ब) दोनशे
क) साठ	ड) पन्नास
- ५) —— हे आयकॉम चे विद्यवान अध्यक्ष आहेत.

अ) सरोज घोष	ब) अलिसॅंड्रे कमिन्स
क) मार्टिन हिन्ज्स	ड) एम्मा नार्डी

६) राष्ट्रीय संरक्षित स्मारके —— च्या अखत्यारीत येतात.

- अ) भारतीय मानवंशशास्त्रीय सर्वेक्षण
- ब) भारतीय भूगर्भीय सर्वेक्षण
- क) भारतीय वारसा संस्था
- ड) संस्कृती मंत्रालय

७) “प्राचीन वास्तू” मध्ये —— समाविष्ट आहे.

- अ) कोणतेही नाणे, शिल्प, हस्तलिखित, शिलालेख, लेख किंवा कला हस्तकलेचे हतर काम,
- ब) इमारती किंवा गुहेतून वेगळे केलेले कोणतेही लेख, वस्तू किंवा वस्तू ऐतिहासिक आवडीची वस्तू
- क) गतकाळातील विज्ञान, कला, हस्तकला, साहित्य, धर्म, चालीरीती, नैतिकता किंवा राजकारणाचे चित्रण करणारा कोणताही लेख किंवा वस्तू
- ड) वरील सर्व

८) AATA केंद्र सरकारला कोणताही पुरातन वा कला खजिना सक्तीने मिळवण्याचा अधिकार देते आणि तो —— वर आधारित आहे.

- अ) युनेस्को 1970 च्या अधिवेशनावर
- ब) ICMA नियम
- क) TTA कायदा
- ड) ICOM

९) एन. एम. ए. म्हणजे ——.

- अ) राष्ट्रीय स्मारक प्राधिकरण
- ब) राष्ट्रीय पुरातत्व अभियान
- क) राष्ट्रीय संग्रहालय संघटना
- ड) यापैकी काहीही नाही

१०) NRLCP या संक्षेपणाचा विस्तार काय आहे?

- अ) सांस्कृतिक मालमत्तेच्या संवर्धनासाठी राष्ट्रीय संशोधन प्रयोगशाळा
- ब) सांस्कृतिक मालमत्तेसाठी राष्ट्रीय प्रादेशिक प्रयोगशाळा
- क) प्रागैतिहासिक स्थळांच्या संवर्धनासाठी राष्ट्रीय संशोधन प्रयोगशाळा
- ड) कागद संवर्धनासाठी राष्ट्रीय संशोधन प्रयोगशाळा

११) नैसर्गिक इतिहास संग्रहालयांसाठी ICOM समितीला संक्षिप्त रूपाने —— म्हणून संबोधले जाते.

- अ) NAT.COM
- ब) ICOM NAT.HIST
- क) ICOM NAT
- ड) NAT. HIST. ICOM

१२) —— कायदा संग्रहालय प्रशासनात पारदर्शकता सुनिश्चित करतो?

- अ) माहिती अधिकार कायदा
- ब) कॉपीराइट कायदा
- क) ट्रेझर ट्रोह कायदा
- ड) ए.एम.ए.एस.आर कायदा

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) पुरातत्व संग्रहालय आणि पुरावशेष
- ब) कला खजिना म्हणजे काय?
- क) भारतीय संग्रहालय संघटनेचे उपक्रम.
- ड) MAI ची सल्लागार परिषद
- इ) युनेस्को १९७० चे अधिवेशन
- ई) पुरातत्व स्थळे आणि अवशेष

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- अ) भारतीय संग्रहालय कायदा १८६६ बद्दल चर्चा करा.
- ब) संग्रहालय अभ्यासासाठी आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण केंद्राबद्दल थोडक्यात लिहा.
- क) राष्ट्रीय स्मारक प्राधिकरणाचे वर्णन करा.
- ड) भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षणाच्या संग्रहालयांसाठी तत्वे आणि कायदे काय आहेत?

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

- अ) संग्रहालये आणि पुरावशेष या वरील कायद्यांचे परीक्षण करा.

किंवा

- ब) संग्रहालयांशी संबंधित सरकारी आणि इतर संलग्न संस्थांची कार्ये सविस्तर लिहा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या.

भारतीय निखात निधी अधीनियम आणि १९७२ च्या कायद्यातील सुधारणांसह संग्रहालयांशी संबंधित कायदे स्पष्ट करा.

**Seat
No.**

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester-I) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Principles & Laws for Museum (PGDIM102)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the correct alternative.

12

7) "Antiquity" includes _____.
a) any coin, sculpture, manuscript, epigraph, article or other work of art or craftsmanship.
b) any article, object or thing detached from a building or cave, thing of historical interest
c) any article, object or thing illustrative of science, art, crafts, literature, religion, customs, morals or politics in bygone ages.
d) All the above

8) AATA empowers the Central Government to compulsorily acquire any antiquity or art treasure and is based on _____.
a) UNESCO 1970 convention.
b) ICMA regulations
c) TTA Act
d) ICOM

9) NMA stands for _____.
a) National Monuments Authority
b) National Mission for Archaeology
c) National Museum Association
d) None of these

10) What is the expansion of the abbreviation NRLCP?
a) National Research Laboratory for Conservation of Cultural Property
b) National Regional Laboratory for Cultural Property
c) National Research Laboratory for Conservation of Prehistoric Sites
d) National Research Laboratory for Conservation of Paper

11) The ICOM Committee for Natural History Museums is called _____.
a) NAT.COM
b) ICOM NAT.HIST.
c) ICOM NAT
d) NAT. HIS. ICOM

12) ____ law ensures transparency in museum administration?
a) RTI Act
b) Copyright act
c) Treasure Trove Act
d) AMASR Act

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

Write short answers (Any Four)

- a) Archaeological museum & antiquities
- b) What is art treasure?
- c) Activities of Museum Association of India.
- d) Advisory Council of MAI
- e) UNESCO 1970 convention
- f) Archaeological Sites & Remains.

Q.3 Answer the following question. (Any Two)	12
a) Discuss Indian Museum Act 1866. b) Write in brief about international Training Centre for Museum Studies. c) Describe the National Monuments Authority. d) What are principles & laws for museums of Archaeological Survey of India?	
Q.4 Answer the following Question in Detail. (Any One)	12
a) Examine the laws governing Museums & antiquities OR b) Write in detail the functions of governmental & other affiliated organizations related to museums.	
Q.5 Answer the following question in detail. Explain Legislation Concerning Museums including The Indian Treasure Trove Act & Amendment in 1972 Act	12

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

P.G. Diploma in Museology (सत्र - I) (NEP) परीक्षा:

ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५

Museum Management and Curatorship (PGDIM103)

वार, दिनांक: सोमवार, ०३-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) कोणता संग्रहालयाचा प्रकार नाही?

अ) कला	ब) इतिहास
क) विज्ञान	ड) किराणा
- २) संग्रहालयाचे ध्येय प्रामुख्याने यावर केंद्रित आहे:

अ) तिकीट विक्री	ब) मार्गदर्शक उद्देश आणि समाजिक परिणाम
क) कलाकृतींचा नाश	ड) इमारत वास्तुकला
- ३) संग्रहालयांमधील शैक्षणिक कार्यक्रमांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

अ) कार्यशाळा आणि दौरे	ब) फक्त साठवणूक
क) कलाकृतींची विक्री	ड) अभ्यागतांकडे दुर्लक्ष करणे
- ४) AAM आणि ICOM हे आहेत:

अ) संग्रहालय निधी संस्था	ब) नैतिकता आणि व्यावसायिक संस्थांचे संहिता
क) प्रदर्शन डिझाइन सॉफ्टवेअर	ड) संग्रहालयांचे प्रकार
- ५) परतफेड म्हणजे:

अ) संग्रहांचे डिजिटलायझेशन	ब) सांस्कृतिक मालमत्ता योग्य मालकांना परत करणे
क) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर कलाकृतींची विक्री	ड) मूळस्थानाकडे दुर्लक्ष करणे

६) संग्रहालयांमध्ये धोरणात्मक नियोजन सुनिश्चित करते:

- अ) ध्येय संरेखन आणि प्रभावी प्रशासन
- ब) अपात्र कर्मचाऱ्यांना नियुक्त करणे
- क) सार्वजनिक गरजांकडे दुर्लक्ष करणे
- ड) केवळ सौंदर्यशास्त्र प्रदर्शित करणे

७) संग्रहालय निधी संकलनात हे समाविष्ट असू शकते:

- अ) अनुदान, देणाऱ्या, प्रायोजकत्व
- ब) कलाकृतींची लूट
- क) ऐतिहासिक वस्तूंची बेकायदेशीर विक्री
- ड) सार्वजनिक सहभाग टाळणे

८) संग्रहालयांमध्ये मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये हे समाविष्ट आहे:

- अ) कर्मचारी भरती आणि प्रशिक्षण
- ब) कर्मचाऱ्यांच्या गरजांकडे दुर्लक्ष करणे
- क) केवळ कलाकृतींचे संपादन
- ड) अभ्यागत तिकिटांचे मूल्य निर्धारण

९) संग्रहालयांमध्ये आर्थिक जबाबदारी सुनिश्चित केली जाते:

- अ) ऑडिट आणि रिपोर्टिंग
- ब) खाजगी संग्राहकांना वस्तूंची विक्री
- क) बजेटिंगकडे दुर्लक्ष करणे
- ड) फक्त डिजिटल मॉडेलिंग

१०) क्युरेटोरियल जबाबदाऱ्यांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

- अ) संपादन, दस्तऐवजीकरण, संवर्धन
- ब) कलाकृतींकडे दुलक्ष करणे
- क) फक्त विपणन
- ड) इमारत वास्तुकला

११) अभ्यागत—केंद्रित दृष्टिकोन यावर लक्ष केंद्रित करतात:

- अ) शैक्षणिक सहभाग आणि व्याख्यात्मक डिझाइन
- ब) केवळ कर्मचाऱ्यांची सोय
- क) कलाकृतींचे संग्रहण
- ड) अनुदान लेखन

१२)	संग्रहांवर बौद्धिक नियंत्रण समाविष्ट आहे:	
अ)	कॅटलॉगिंग आणि मूळ ट्रॅकिंग	
ब)	कलाकृतींची विक्री	
क)	कागदपत्रांकडे दुर्लक्ष करणे	
ड)	वरीलपैकी काहीही नाही	
प्र.२	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)	१२
अ)	संग्रहालयांचा इतिहास आणि उत्कांती थोडक्यात स्पष्ट करा.	
ब)	चार प्रकाराची संग्रहालये आणि त्यांची प्राथमिक भूमिका सांगा.	
क)	संग्रहालयाचे ध्येय आणि त्याचा सामाजिक परिणाम परिभाषित करा.	
ड)	संग्रहालयांमध्ये शैक्षणिक कार्यक्रमांची भूमिका काय आहे?	
इ)	संग्रहालय प्रशासन आणि मंडळांचे कार्य परिभाषित करा.	
ई)	संग्रहालयांना लागू असलेल्या कोणत्याही दोन व्यावसायिक नीतिमत्तेचा उल्लेख करा.	
प्र.३	थोडक्यात प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	१२
अ)	संग्रहालयांमध्ये अधिग्रहण कायदे आणि कॉपीराइटचे महत्व काय आहे?	
ब)	संग्रहालयांच्या आर्थिक शाश्वततेसाठी दोन धोरणांची यादी करा.	
क)	संग्रहांच्या संदर्भात क्युरेटरची जबाबदारी परिभाषित करा.	
ड)	प्रदर्शन डिझाइनमध्ये व्याख्यात्मक नियोजनाचे महत्व स्पष्ट करा.	
प्र.४	सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)	१२
अ)	संग्रहालयांचे प्रकार आणि भूमिका, त्यांचे ध्येय आणि सामाजिक परिणाम यांची उदाहरणे देऊन चर्चा करा.	
ब)	संपादन, दस्तऐवजीकरण, संवर्धन संग्रहालयांच्या जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.	
प्र.५	सविस्तर उत्तर लिहा.	१२
	संग्रह विकास, दस्तऐवजीकरण, संवर्धन, अभ्यागत-केंद्रित दृष्टिकोन आणि प्रदर्शन नियोजन यावर लक्ष केंद्रित करून संग्रह आणि क्युरेटरशिपचे विश्लेषण करा.	

**Seat
No.**

Set P

**P.G. Diploma in Museology (Semester-I) (NEP) Examination:
October/November - 2025
Museum Management and Curatorship (PGDIM103)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

1) Which is NOT a type of museum?

- a) Art
- b) History
- c) Science
- d) Grocery

2) Museum mission primarily focuses on: _____.

- a) Ticket sales
- b) Guiding purpose & societal impact
- c) Artifact destruction
- d) Building architecture

3) Educational programming in museums includes: _____.

- a) Workshops & tours
- b) Storage only
- c) Selling artifacts
- d) Ignoring visitors

4) AAM and ICOM are: _____.

- a) Museum funding agencies
- b) Codes of ethics & professional organizations
- c) Exhibition design software
- d) Types of museums

5) Repatriation refers to: _____.

- a) Digitizing collections
- b) Returning cultural property to rightful owners
- c) Selling artifacts internationally
- d) Ignoring provenance

6) Strategic planning in museums ensures: _____.

- a) Mission alignment and effective governance
- b) Hiring unqualified staff
- c) Ignoring public needs
- d) Only display aesthetics

7) Museum fundraising may include: _____.
a) Grants, donations, sponsorships
b) Looting artifacts
c) Selling historical items illegally
d) Avoiding public engagement

8) Human resource management in museums includes: _____.
a) Staff recruitment & training   b) Ignoring staffing needs
c) Artifact acquisition only   d) Visitor ticket pricing

9) Financial accountability in museums is ensured through: _____.
a) Auditing & reporting
b) Selling items to private collectors
c) Ignoring budgeting
d) Digital modeling only

10) Curatorial responsibilities include: _____.
a) Acquisition, documentation, conservation
b) Ignoring artifacts
c) Only marketing
d) Building architecture

11) Visitor-centered approaches focus on: _____.
a) Educational engagement & interpretive design
b) Staff convenience only
c) Artifact storage only
d) Grant writing

12) Intellectual control over collections involves: _____.
a) Cataloging & provenance tracking
b) Selling artifacts
c) Ignoring documentation
d) None of the above

Q.2 Write short Note of the following. (Any Four) 12

- a) Briefly explain the history and evolution of museums.
- b) Name four types of museums and their primary roles.
- c) Define museum mission and its societal impact.
- d) What is the role of educational programming in museums?
- e) Define museum governance and the function of boards.
- f) Mention any two professional codes of ethics applicable to museums.

Q.3 Write short answer of the following. (Any Two) 12

- a) What is the significance of acquisition laws and copyright in museums?
- b) List two strategies for financial sustainability of museums.
- c) Define curatorial responsibility in the context of collections.
- d) Explain the importance of interpretive planning in exhibition design.

Q.4 Write long answer of the following. (Any One) 12

- a)** Discuss the types and roles of museums, their missions, and societal impact, giving examples.
- b)** Explain the Curatorial responsibilities: acquisition, documentation, conservation.

Q.5 Write long answer of the following. 12

Analyze collections and curatorship, focusing on collection development, documentation, conservation, visitor-centered approaches, and exhibition planning.

**Seat
No.**

Set P

P.G. Diploma in Museology (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोवेंबर – २०२५
Museum and Archaeology (PGDIM105)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५

कमाल गुणः ६०

वेळ: दुपारी 03:00 ते 05:30

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) खालीलपैकी कोणते संग्रहालयाचे सर्वात जुने स्वरूप मानले जाते?

२) एथनोग्राफिक संग्रहालये प्रामुख्याने यावर लक्ष केंद्रित करतातः

३) मानवांची तयार केलेल्या किंवा वापरलेल्या मूर्त वस्तुंना कोणता शब्द संदर्भित करतो?

४) संग्रहालये खालील भूमिका बजावतात:

५) परातत्व आणि संग्रहालयांमधील संबंध प्रामळ्याने आहे:

अ) पुरातत्वशास्त्र अभ्यास आणि प्रदर्शनासाठी कलाकृती प्रदान करते
ब) संग्रहालये उत्खनन करतात
क) संग्रहालये पुरातत्व स्थळांची जागा घेतात
ड) वरीलपैकी काहीही नाही

६) खालीलपैकी कोणती कलाकृतींचे दस्तऐवजीकरण करण्याची पद्धत आहे?

७) एखाद्या कलाकृतीच्या अस्तित्वाचा अर्थ असा होतो:

- तिचा काळ
- त्याचा दस्तऐवजीकरण केलेला इतिहास
- त्याचे आर्थिक मूल्य
- त्याचे प्रदर्शन स्थान

८) प्रतिबंधात्मक संवर्धनात हे समाविष्ट आहे:

- तुटलेल्या कलाकृती पुनर्संचयित करणे
- तापमान आणि आर्द्रता नियंत्रित करणे
- नवीन स्थळांचे उत्खनन करणे
- डिजिटल मॉडेलिंग

९) प्रदर्शनाच्या डिझाइनमध्ये यावर लक्ष केंद्रित केले पाहिजे:

अ) थीम आणि कथा	ब) प्रेक्षकांचे स्पष्टीकरण
क) कलाकृतींची व्यवस्था	ड) वरील सर्व

१०) खालीलपैकी कोणते संग्रहालयातील प्रमुख प्रदर्शनाचे उदाहरण आहे?

- दिल्लीतील राष्ट्रीय संग्रहालयातील सिंधू खोऱ्यातील कलाकृती
- स्थानिक किराणा दुकानातील प्रदर्शन
- ऑनलाईन शॉपिंग पोर्टल
- वरीलपैकी काहीही नाही

११) पुरातत्वशास्त्रात नैतिक चिंता कोणती आहे?

- जगांची लूटमार
- बेकायदेशीर व्यापार
- संग्रहालय मालकी विवाद
- वरील सर्व

१२) युनेस्को कन्वेन्शन (१९७०) चे उद्दिष्ट आहे:

- आभासी संग्रहालयांना प्रोत्साहन देणे
- सांस्कृतिक मालमत्तेची अवैध तस्करी रोखणे
- नवीन उत्खननासाठी निधी उपलब्ध करणे
- संग्रहालयाच्या तिकिटांच्या किमती प्रमाणित करणे

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- तीन प्रकाराच्या संग्रहालयांची नावे आणि थोडक्यात वर्णन करा.
- संग्रहालयांचा इतिहास आणि उत्क्रांती यांचा मागोवा घ्या.
- कलाकृतींचे परत आणणे कसे करावे हे परिभाषित करा आणि उदाहरण द्या.
- संग्रहालयाची प्राथमिक कार्ये कोणती आहेत?
- मूर्त आणि अमूर्त सांस्कृतिक वारसा यातील फरक स्पष्ट करा.
- युद्धे, नैसर्गिक आपत्ती दरम्यान संघर्ष/संकटात संग्रहालये कलाकृतींचे संरक्षण कसे करतात हे स्पष्ट करा.

प्र.३	थोडक्यात प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	१२
अ)	पुरातत्वशास्त्र आणि संग्रहालये यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.	
ब)	पुरातत्वशास्त्र आणि संग्रहालय संग्रहात मूळस्थानाचे महत्त्व काय आहे?	
क)	कलाकृतींसाठी वापरल्या जाणाऱ्या दोन संवर्धन तंत्रांची यादी करा.	
ड)	सार्वजनिक पुरातत्वशास्त्र म्हणजे काय आणि ते का महत्त्वाचे आहे?	
प्र.४	सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)	१२
अ)	भौतिक संस्कृतीची व्याख्या करा आणि एक उदाहरण द्या.	
ब)	सांस्कृतिक मालमत्तेशी संबंधित कोणताही एक आंतरराष्ट्रीय कायदा किंवा करार सांगा.	
प्र.५	सविस्तर उत्तर लिहा.	१२
	समकालीन संग्रहालयांमध्ये डिजिटल तंत्रज्ञानाचा वापर कसा केला जातो याचे एक उदाहरण द्या.	

**Seat
No.**

Set | P

P.G. Diploma in Museology (Semester-I) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Museum and Archaeology (PGDIM105)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select appropriate word:

12

1) Which of the following is considered the earliest form of a museum?

- a) National Museum
- b) Cabinet of Curiosities
- c) Ethnographic Museum
- d) Archaeological Site

2) Ethnographic museums primarily focus on: ____.

- a) Ancient coins
- b) Human culture and traditions
- c) Geological specimens
- d) Modern art

3) Which term refers to tangible objects created or used by humans?

- a) Intangible heritage
- b) Material culture
- c) Provenance
- d) Exhibit

4) Museums serve the following role(s): ____.

- a) Preservation of artifacts
- b) Public education
- c) Research
- d) All of the above

5) The relationship between archaeology and museums is primarily: ____.

- a) Archaeology provides artifacts for study and display
- b) Museums conduct excavations
- c) Museums replace archaeological sites
- d) None of the above

6) Which of the following is a method of documenting artifacts?

- a) Photography
- b) Cataloging
- c) Note-taking
- d) All of the above

7) Provenance of an artifact refers to: ____.

- a) Its age
- b) Its documented history
- c) Its monetary value
- d) Its display location

8) Preventive conservation includes: _____.
a) Restoring broken artifacts
b) Controlling temperature and humidity
c) Excavating new sites
d) Digital modeling

9) Exhibit design should focus on: _____.
a) Themes and narratives   b) Audience interpretation
c) Artifact arrangement   d) All of the above

10) Which of the following is an example of a major museum display?
a) Indus Valley artifacts in National Museum, Delhi
b) Local grocery store display
c) Online shopping portal
d) None of the above

11) Which is an ethical concern in archaeology?
a) Looting of sites
b) Illicit trade
c) Museum ownership disputes
d) All of the above

12) UNESCO Convention (1970) aims to: _____.
a) Promote virtual museums
b) Prevent illicit trafficking of cultural property
c) Fund new excavations
d) Standardize museum ticket prices

Q.2 Write short notes of the following. (Any Four)

12

- a)** Name and briefly describe three types of museums.
- b)** Trace the history and evolution of museums.
- c)** Define repatriation of artifacts and give an example.
- d)** What are the primary functions of a museum?
- e)** Explain the difference between tangible and intangible cultural heritage
- f)** Explain Museums in conflict/crisis artifact protection during wars, natural disasters.

Q.3 Write Short answer of the following. (Any Two)

12

Write short answer to the following (Any Two):

- a)** Explain the relationship between archaeology and museums.
- b)** What is the significance of provenance in archaeology and museum collections?
- c)** List two conservation techniques used for artifacts.
- d)** What is public archaeology, and why is it important?

Q.4 Write long answer of the following. (Any One)

12

- a) Define material culture and give an example.
- b) Mention any one international law or treaty related to cultural property.

Q.5 Write long answer of the following.

12

Give one example of how digital technology is used in contemporary museums.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

P.G. Diploma in Museology (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५

Methodology in Museology (PGDIM109)

वार, दिनांक: शनिवार, ०८-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) संग्रहायलशास्त्रातील “मेथडोलॉजी” हा शब्द खालील गोष्टींना सूचित करतो.

- अ) प्रदर्शन
- ब) संशोधन पद्धतींचा पद्धतशीर अभ्यास
- क) संग्रहालय वास्तुकला
- ड) अभ्यागत तिकीट

२) संग्रहालयशास्त्रीय संशोधनाच्या व्याप्तीमध्ये समाविष्ट आहे.

- अ) केवळ कलाकृती संग्रह
- ब) संग्रहायल अभ्यासाच्या सर्व क्रियाकलाप
- क) केवळ संवर्धन
- ड) केवळ दस्तऐवजीकरण

३) संग्रहालयशास्त्र एक शाखा म्हणून उदयास आहे.

- अ) १५ वे शतक
- ब) १९ वे शतक
- क) २० वे शतक
- ड) २१ वे शतक

४) संग्रहालय संशोधन आराखडा तयार करण्याचे पहिले पाऊल म्हणजे ——.

- अ) तथ्य संकलन
- ब) समस्या ओळखणे
- क) ग्रंथसूची लिहिणे
- ड) अहवाल तयार करणे

५) संशोधन गृहीतक म्हणजे ——.

- अ) एक सिद्ध तथ्य
- ब) एक चाचणी करण्यायोग्य गृहीतक
- क) अंतिम निष्कर्ष
- ड) काहीही नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची ओडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संग्रहालयशास्त्रीय संशोधनाची व्याख्या आणि व्याप्ती यावर एक छोटी टीप लिहा.
 ब) शैक्षणिक विषय म्हणून संग्रहालयशास्त्राचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा.
 क) संग्रहालय आधारित अभ्यासांमध्ये संशोधन आराखडयाची भूमिका काय आहे?
 ड) संग्रहालयशास्त्रातील प्राथमिक आणि दुस्यम तथ्यामधील फरक स्पष्ट करा.
 इ) सेमियोटिक्स आणि संग्रहालयशास्त्रात त्याचा वापर यावर एक छोटी टीप लिहा.
 ई) संग्रहालय व्यवहारात कृती संशोधनावर एक छोटी टीप लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) संग्रहालयशास्त्रात सहभागी आणि समुदाय—आधारित पद्धतींच्या भूमिकेवर चर्चा करा.
 ब) आधुनिक संग्रहालय संशोधनात एआय, व्हीआर आणि एआर सारख्या डिजिटल साधनांचे स्पष्टीकरण द्या.
 क) वसाहतवादविरोधी पद्धती म्हणजे काय आणि ती संग्रहालय संशोधनावर कसा प्रभाव पाडते?
 ड) संग्रहालयशास्त्रातील आंतरसांस्कृतिक आणि तुलनात्मक संशोधनावर एक छोटी टीप लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) संग्रहालयशास्त्रातील विविध पद्धतशीर दृष्टीकोनांची वर्णनात्मक, विश्लेषणात्मक, व्याख्यात्मक आणि टीकात्मक चर्चा करा.
किंवा
 ब) संग्रहालय संशोधनात नीतिमत्तेची भूमिका मूल्यांकन करा आणि नैतिक मानके संग्रहालय पद्धतींना कसे आकार देतात हे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. १२

संग्रहालय संग्रहांच्या अभ्यासात अभिलेखागार संशोधन आणि दस्तऐवीजकरणाचे महत्त्व यावर चर्चा करा.

Seat No.	
---------------------	--

P.G. Diploma in Museology (Semester-I) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Methodology in Museology (PGDIM109)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Chose the correct option

12

- 1) The term Methodology in museology refers to _____.
  - a) Exhibition techniques
  - b) Systematic study of research methods
  - c) Museum architecture
  - d) Visitor ticketing

- 2) The scope of museological research includes _____.
  - a) Only artifact collection
  - b) All activities of museum studies
  - c) Only conservation
  - d) Documentation only

- 3) Museology as a discipline emerged during _____.
  - a) 15th century
  - b) 19th century
  - c) 20th century
  - d) 21st century

- 4) The first step in designing museum research is _____.
  - a) Data collection
  - b) Identifying the problem
  - c) Writing bibliography
  - d) Making a report

- 5) A research hypothesis is _____.
  - a) A proven fact
  - b) A testable assumption
  - c) A final conclusion
  - d) None

- 6) Primary data in museum research means _____.
  - a) Data collected from books
  - b) Data collected directly through observation or interviews
  - c) Data from reports
  - d) Digital archives

- 7) Semiotics in museology deals with _____.
  - a) Chemical testing
  - b) Study of signs and meanings
  - c) Mechanical design
  - d) Public relations

8) Phenomenology in museology is concerned with _____.
a) Material conservation
b) Visitor experience and perception
c) Architecture
d) Marketing

9) Visitor studies in museums focus on _____.
a) Ticketing system
b) Audience learning, interest, and behavior
c) Finance management
d) None

10) Action research in museology focuses on _____.
a) Practical problem-solving and reflection
b) Object cleaning
c) Display design
d) Ticketing

11) Participatory methodology means _____.
a) Only experts participate
b) Community involvement in research
c) Private sponsorship
d) Digital exhibition

12) Decolonial methodology in museums aims to _____.
a) Preserve colonial perspectives
b) Include indigenous and marginalized voices
c) Avoid cultural diversity
d) Remove local participation

Q.2 Write short answer. (Any Four)

12

- a) Write a short note on the definition and scope of museological research.
- b) Explain the historical development of museology as an academic discipline.
- c) What is the role of research design in museum-based studies?
- d) Explain the difference between primary and secondary data in museology.
- e) Write a short note on semiotics and its application in museology.
- f) Write a short note on action research in museum practice.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

12

- a) Discuss the role of participatory and community-based methodologies in museology.
- b) Explain digital tools such as AI, VR, and AR in modern museum research.
- c) What is decolonial methodology and how does it influence museum research?
- d) Write a short note on cross-cultural and comparative research in museology.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any one out of two) 12

a) Discuss the different methodological approaches in museology - descriptive, analytical, interpretive, and critical.

OR

b) Evaluate the role of ethics in museological research and explain how ethical standards shape museum practices.

Q.5 Answer the following questions in detail. 12

Discuss the importance of archival research and documentation in the study of museum collections.